

Botanisch rapport over het C.R.M.- object "Korverskooi" (project AB 44)

Drs. G. Londo

RIVON

Topografie.

Het C.R.M- object "Korverskooi" is gelegen in de gemeente Texel ten noordoosten van het dorp De Koog; topografisch kaartblad 9 B + A; schaal 1 : 25.000.

Het reservaat grenst in het zuiden aan de Ruigendijksweg, in het noordoosten aan de polder Eijerland en in het westen en noordwesten aan het duingebied van de boswachterij Texel.

Inleiding.

Het reservaat is samengesteld uit drie verschillende onderdelen:

- de eendenkooi met het omgevende kooibos;
- het cultuurgrasland, dat dit bos grotendeels omgeeft, benevens enige kleine perceeltjes cultuurgrasland in het duingebied s.s.;
- het duingebied s.s..

Elk onderdeel is nogal sterk door de mens beïnvloed geweest: het kooibos werd als hakhout geëxploiteerd en het grootste gedeelte is in gebruik als sneeuwklompjes kweekplaats; het grasland werd beweid en soms gemaaid en het overige duingebied, behalve in de laatste tijd het oostelijk gedeelte, is altijd extensief door schapen beweid geweest. Verder zijn door begreppeling en ontwatering de duinvalleien vrij sterk uitgedroogd en diverse valleien zijn vergraven. In het duingebied was vroeger een kwekerij van bomen en struiken (voornamelijk eik en brem) en van bloembollen.

Vegetatiebeschrijving.

De gebruikte lettercode correspondeert met die van de vegetatiekaart. Ook zijn enige buiten het reservaat gelegen percelen gekarteerd, die organisch één geheel vormen met het reservaat.

C. Vegetatie van galigaan (*Cladium mariscus*) en kruipwilg (*Salix repens*).

Deze begroeiing komt slechts op één plaats voor. De meeste galigaan is afgestorven of verminderd vitaal en mede uit de soortenlijst is het duidelijk dat deze vegetatie ten gevolge van uitdroging ontstaan is uit een vermoedelijk dichte galigaan begroeiing, waarin geen of weinig andere soorten voorkwamen.

Soortenlijst:

galigaan (<i>Cladium mariscus</i>) +, (v)	c
kruipwilg (<i>Salix repens</i>)	c
braam (<i>Rubus</i> sp.)	a
brede stekelvaren (<i>Dryopteris austriaca</i>)	o
struikheide (<i>Calluna vulgaris</i>)	f
dopheide (<i>Erica tetralix</i>)	f
smalbladig wilgenroosje (<i>Epilobium angustifolium</i>)	f

E. Vochtige duinvalleien met kraaiheide- dopheidegemeenschap (*Empetro - Ericetum*)

Ook deze vegetatie zal door de ontwatering van samenstelling veranderd zijn en waarschijnlijk is hierdoor de struikheide toegenomen. Ten zuiden van de kooi komen in dit vegetatietype verspreid groeiende eikjes voor, die overblijfselen zijn van de vroegere cultuur van deze soort. De cultuurgrond heeft zich hiertoe vegetatietype E ontwikkeld.

Soortenlijst:

kraaiheide (<i>Empetrum nigrum</i>)	a-d
dopheide (<i>Erica tetralix</i>)	a-d
struikheide (<i>Calluna vulgaris</i>)	a-d
kruipwilg (<i>Salix repens</i>)	f-a
verfbrem (<i>Genista tinctoria</i>)	f
tormentil (<i>Potentilla erecta</i>)	f-a
driennervige zegge (<i>Carex trinervis</i>)	o
stekelbrem (<i>Genista anglica</i>)	o
riet (<i>Phragmites communis</i>)	o

M. Pijpestrootjes-- (Molinia coerulea) grasland.

Dit buiten het reservaat gelegen perceeltje is het enige vochtige kooiland van die aard. Het belangrijke aandeel is dit vegetatietype van de met s in onderstaande lijst aangegeven soorten duidt op een sterke storing (bemestingsinvloed en verandering in waterstand).

Soortenlijst:

pijpestrootje (<i>Molinia coerulea</i>)	a-d
borstelgras (<i>Nardus stricta</i>)	f-a
tormentil (<i>Potentilla erecta</i>)	a
gewone zegge (<i>Carex nigra</i>)	f
drienervige zegge (<i>Carex trinervis</i>)	f
s fioringras (<i>Agrostis stolonifera</i>)	a
s witbol (<i>Holcus lanatus</i>)	a
s rood zwenkgras (<i>Festuca rubra</i>)	a
s biezenknoppen (<i>Juncus conglomeratus</i>)	f-a
s veldzuring (<i>Rumex acetosa</i>)	f-a
s beemdgras (<i>Poa pratensis</i>)	f

L. Raaigras - kamgras - weide (Lolieto - Cynosuretum).

Het meest westelijke deel (buiten het reservaat gelegen) is intensief beweid en bemenst en draagt een vrij soortenarme, weinig gedifferentieerde vegetatie. O.a. akkerdistel (*Cirsium arvense*) komt hier veel voor.

Het deel tussen de westrand van het kooibos en de westgrens van het reservaat is altijd extensief beweid geweest, vroeger altijd door schapen en momenteel door koeien, en onregelmatig gehooïd (meest in augustus). Het is weinig bemest en de begroeiing heeft een schraal karakter. Ten gevolge van geringe, geleidelijk hoogteverschillen en verschillen in bodemsamenstelling is een rijke differentiatie in vegetatie ontstaan en gaat het vegetatietype F geleidelijk over in de veldbiesrijke variant van bovengenoemde gemeenschap (L. - C. luzuletosum) en deze weer in de variant met moerasklaver (L. - C. lotetosum).

Op deze gradiënt van hoog - droog - voedselarm naar laag - nat - voedselrijk groeiden in 1965 lokaal ongeveer 50 ex. van gevlekte orchis (*Dactylorhiza maculata*) en 1 ex. van harlekeinorchis (*Orchis morio*). Daarnaast geeft de soortenlijst:

	<u>L.-C. luz.</u>	<u>L.-C. lot.</u>
kamgras (<i>Cynosurus cristatus</i>)	c-d	d
raaigras (<i>Lolium perenne</i>)	a	a
witbol (<i>Helcus lanatus</i>)	a-c	a
reukgras (<i>Anthoxanthum odoratum</i>)	a	a
smalbladige weegbree (<i>Plantago lanceolata</i>)	a	a
rode klaver (<i>Trifolium pratense</i>)	a	a
veldzuring (<i>Rumex acetosa</i>)	f-a	f
kruipboterbloem (<i>Ranunculus repens</i>)	f-a	f-a
fioringras (<i>Agrostis stolonifera</i>)	f	f
rood zwenkgras (<i>Festuca rubra</i>)	f	f
madeliefje (<i>Bellis perennis</i>)	f	f
rolklaver (<i>Lotus corniculatus</i>)	o	o
biggekruid (<i>Hypochoeris radicata</i>)	a	o
beemdgras (<i>poa pratensis</i>)	f	o
veldbies (<i>Luzula campestris</i>)	f	o
gewone hoornbloem (<i>Cerastium holosteoides</i>)	f	
witte klaver (<i>Trifolium repens</i>)	a	
kleine klaver (" <i>dubium</i>)	f	
veenwortel (<i>Polygonum amphibium</i>)		a,/c
koekoeksbloem (<i>Lychnis flos-cuculi</i>)		f-a
waterbies (<i>Eleocharis palustris</i>)		o-a
vogelwikke (<i>Vicia cracca</i>)		f
waterrus (<i>Juncus articulatus</i>)		f,/a
moerasrolklaver (<i>Lotus uliginosus</i>)		f
moeraswalstro (<i>Galium palustre</i>)		o

Door deskundig beheer zal de floristische en vegetatiekundige betekenis van dit weiland ongetwijfeld toenemen.

Het meest oostelijke deel (ten noorden van het kooibos gelegen) is intensiever beweid, doch ook weinig

bemest. Mede ten gevolge van geringere hoogteverschillen is de vegetatie hier minder gedifferentieerd en soortenarmer dan in het hierboven besproken deel.

F. Licht bemeste schapengras- (Festuca tenuifolia) weide.

Deze vegetatie vormt een overgang van de in de duinen voorkomende duinschapengras walstrogemeenschap naar het vorige vegetatietype; de floristische verwantschap met eerstgenoemde gemeenschap is het grootst.

H. Ruig grasland van witbol (Holcus lanatus), fiorin (Agrostis stolonifera), reukgras (Anthoxanthum odoratum) en duinriet (Calamagrostis epigeios).

Dit, meestal vrij vochtige, grasland komt voor op plaatsen waar vroeger bollenland was of de grond op andere wijze in cultuur is geweest.

In de loop der jaren is hier een ruige grasmat ontstaan, die niet of slechts zeer onregelmatig gemaaid of beweid werd.

Op natte plekken komen plaatselijk biezenknoppen en riet voor, terwijl de vegetatie op de drogere plaatsen verwantschap met de duinschapengras-walstrogemeenschap vertoont. In het voorjaar groeien op diverse plaatsen nog steeds narcissen als gevolg van de vroegere cultuur. De brem (Sarrhenus scoparius), die hier ook vroeger gekweekt is, groeit het meest massaal in dit vegetatietype.

X. Duinvegetaties der xeroserie, bestaande uit een mozaiek van duinschapengras - walstrogemeenschap (Festuceto - Galietum), duinbuntgrasgemeenschap (Violeto-Corynephoretum) en eikvarenkraaiheidsgemeenschap (Polypodiето - Empetretum).

De grazige duinweiden van het Festuceto - Galietum met veel duinroos en struikheide zijn kenmerkend voor Texel. Deze twee soorten, schapengras en gewoon struisgras wisselen af als dominerende soort. Deze gemeenschap beslaat het grootste oppervlak binnen het vegetatietype X.

De soortensamenstelling hiervan in het duingebied ten noorden van het weiland is als volgt:

duinroos (<i>Rosa pimpinellifolia</i>)	a,ld
schapengras (<i>Festuca tenuifolia</i>)	a-d
struisgras (<i>Agrostis tenuis</i>)	a-d
struikheide (<i>Calluna vulgaris</i>)	a,ld
zandzegge (<i>Carex arenaria</i>)	a
vroeghaver (<i>Aira praecox</i>)	a
gaffeltandmos (<i>Dicranum scoparium</i>)	a
soort korstmos (<i>Cladonia sylvatica</i>)	a
fakkelgras (<i>Koeleria albescens</i>)	f-a
veldbies (<i>Luzula campestris</i>)	f-a
muizenootje (<i>Hieracium pilosella</i>)	f
schermhavikskruid (<i>Hieracium umbellatum</i>)	f
schapezuring (<i>Rumex acetosella</i>)	f
rood zwenkgras (<i>Festuca rubra</i>)	f
beemdgras (<i>Poa pratensis</i>)	f
mannetjes - ereprijs (<i>Veronica officinalis</i>)	f
echt walstro (<i>Galium verum</i>)	f
smalbladige weegbree (<i>Plantago lanceolata</i>)	o
biggekruid (<i>Hypochoeris radicata</i>)	o
zandblauwtje (<i>Jasione montana</i>)	o

Ten oosten van deze kooi is deze vegetatie iets afwijkend: de duinroos is hier zeldzaam en komt in het meest oostelijke deel niet meer voor, terwijl zandzegge en *Cladonia*'s vaak meer gaan domineren, waardoor enige overeenkomst bestaat met de vroongronden van andere duingebieden. De brem wordt oostwaarts talrijker, doch groeit niet meer in het uiterste oosten van het reservaat.

Op schaars begroeide plaatsen temidden van bovengenoemde gemeenschap komt de duinbuntgrasgemeenschap voor, met o.a. de volgende soorten:

buntgras (<i>Corynephorus canescens</i>)	d
kraakloof (<i>Cornicularia aculeata</i>)	a
helm (<i>Ammophila arenaria</i>)	f-a
zandzegge (<i>Carex arenaria</i>)	f-a
hondsviooltje (<i>Viola canina</i>)	f

.....7

Daarnaast komen in deze gemeenschap ook veel soorten voor die genoemd zijn onder de hiervoor besproken gemeenschap.

Op de noordhellingen domineert de eikvaren-kraaiheide gemeenschap. Naast onderstaande soorten komen er ook soorten uit beide hiervoor genoemde vegetaties in voor.

kraaiheide (<i>Empetrum nigrum</i>)	d
eikvaren (<i>Polypodium vulgare</i>)	f-a
struikheide (<i>Calluna vulgaris</i>)	f-a
duinroos (<i>Rosa pimpinellifolia</i>)	f
brede stekelvaren (<i>Dryopteris austriaca</i>)	o
lijsterbes (<i>Sorbus aucuparia</i>) alleen: K, juv.)	o

R. Facies van bramen (*Rubus* spp.)

Deze facies komen vooral voor binnen het vegetatietype H, langs de randen van het duingebied s.s. en op de plaatsen waar door strooiselophoping of afsterving van vegetatie een tijdelijk grote voedselrijkdom aanwezig is. Juist in deze facies slaat vaak lijsterbes op.

S. Brem- (*Sarothamnus scoparius*) struweel.

Plaatselijk vormt de brem dichte vegetaties, zodat daar van een struweel gesproken kan worden. Meestal komen verspreide struiken voor. De brem, volgens de Flora van Nederland (Heukels - Van Ooststroom) in het waddengebied ingevoerd, doch hetgeen nader onderzocht dient te worden, werd hier vroeger gekweekt. Ondanks dat de kwekerij sinds lange tijd verdwenen is, groeit de soort er nog zeer talrijk en heeft zich wellicht plaatselijk uitgebreid. In het noordelijke duingebied ontbreekt de soort geheel, evenals in het meest costelijke duingedeelte. Vermoed wordt dat men indertijd de bremcultuur begonnen is in dat duingedeelte, waar de soort daarvoor reeds voorkwam of gemakkelijk verwilderde.

Het bremstruweel heeft buiten de brem geen eigen, kenmerkende soorten. In het ondertype SR komen veel bramen voor en verder o.a. grote brandnetel (*Urtica dioica*), brede stekelvaren, lijsterbes en kamperfoelie (*Lonicera periclymenum*).

D. Elzen- (Alnus glutinosa) bos met natuurlijke ondergroei;
dominantie van brede stekelvaren (Dryopteris austriaca) en
bramen (Rubus spp.)

Het gehele kooibos is vroeger geëxploiteerd als elzenhakhout met een omlooptijd van 15 à 20 jaar, doch is de laatste tijd niet meer gekapt. De vegetatie in het zuidelijk deel van het kooibos is, afgezien van deze exploitatie, verder natuurlijk. Behalve de zwarte els (*Alnus glutinosa*), welke soort dominant is, komen in de boomlaag (en ook in kruidlaag) als natuurlijke opslag voor:

zomereik (<i>Quercus robur</i>)	o
vlier (<i>Sambucus nigra</i>)	f
lijsterbes (<i>Sorbus aucuparia</i>)	f-a
schietwilg (<i>Salix alba</i>)	r

In de kruidlaag komen voor:

brede stekelvaten (<i>Dryopteris austriaca</i>)	a-d
bramen (<i>Rubus spp.</i>)	a-c
ruw beemdgras (<i>Poa trivialis</i>)	f
rietgras (<i>Phalaris arundinacea</i>)	l
pitrus (<i>Juncus effusus</i>)	l
grote brandnetel (<i>Urtica dioica</i>)	r
hondsdrif (<i>Glechoma hederacea</i>)	o
gewoon sterremos (<i>Mnium hornum</i>)	o
klein laddermos (<i>Eurhynchium stokesii</i>)	o

U. Elzenbos, grotendeels in gebruik voor sneeuwkllokjes cultuur;
dominantie van grote brandnetel.

Het grootste deel van het kooibos is sinds de laatste oorlog in gebruik als sneeuwkllokjes - kweekplaats. Hier domineert in het vroege voorjaar het sneeuwkllokje (*Galanthus nivalis*) en daarna de grote brandnetel. Verder komen in de kruidlaag voor:

hondsdrif (<i>Glechoma hederacea</i>)	a
muur (<i>Stellaria media</i>)	a
straatgras (<i>Poa annua</i>)	a
ruw beemdgras (<i>Poa trivialis</i>)	a
kleefkruid (<i>Galium aparine</i>)	f-a
smalbladig wilgenroosje (<i>Epilobium angustifolium</i>)	f-a

Het kleine bosje achter het huis "De Kooi" is vanwege de ruderaale ondergroei eveneens tot type U gerekend, ofschoon hier geen sneeuwkllokjes gekweekt worden.

Ad en Au.

Jonge aanplant van gemengd loofhout in resp. type D en type U.

Over een kleine oppervlakte is het elzenbos gekapt en vervangen door een gemengde aanplant van de volgende loofhoutsoorten:

esdoorn (*Acer pseudo-platanus*), ruwe berk (*Betula verrucosa*), meidoorn (*Crataegus monogyna*), kardinaalsmuts (*Euonymus europaeus*), es (*Fraxinus excelsior*), liguster (*Ligustrum vugare*), wintereik (*Quercus petraea*), hondsroos (*Rosa canina*), gelderse roos (*Viburnum opulus*), veldiep (*Ulmus campestris*), corsicaanse den (*Pinus nigra* ssp. *laricio*), grauwe abeel (*Populus canescens*) en sitkaspar (*Picea sitchensis*).

Betekenis van het object.

In de eerste plaats heeft het reservaat grote ornithologische betekenis als z.g. "blauwgoedkooi".

In botanisch opzicht zijn het duingebied en het weiland belangrijker dan de kooi met het kooibos. Van dit bos is alleen de zuidrand van botanische waarde. De grootste betekenis dank het bos aan het feit dat het ligt in een zeer bosarme omgeving en juist daardoor veel door trekvogels bezocht wordt.

De grazige duinvegetaties der xeroserie, met veel duinroos en struikheide, zijn typisch voor Texel en komen ongeveer overeen met de vegetaties in het duingebied ten westen van het reservaat. De belangrijkheid van het duingebied wordt verhoogd door de aanwezige differentiatie in flora en vegetatie: naar het oosten neemt o.a. de duinroos af en is de brem plaatselijk zeer talrijk.

Bestudering van deze bremstruwelen kan wellicht een antwoord geven op de vraag of deze soort in het Waddengebied, en wel

speciaal op Texel met zijn diluviale kern, oorspronkelijk inheems of ingevoerd is.

De duinvalleien zullen vroeger, voor de ontwatering, botanisch ongetwijfeld rijker zijn geweest, doch zij zijn ook nu nog van betekenis door het voorkomen van een aantal soorten die in de rest van het reservaat ontbreken.

Een gedeelte van het weiland complex (vegetatietypen F en L) is in botanisch opzicht nu reeds zeer waardevol, de betekenis kan door een deskundig beheer stellig worden vergroot. Het aanwezige reliëf scheidt hiervoor een gunstig uitgangspunt.

Ook is belangrijk het kleine perceel pijpestroetjesgrasland (vegetatietype M). Daar het net buiten het reservaat is gelegen moet getracht worden dit in bezit of onder beheer te krijgen.

Het ruige grasland (vegetatietype H) is in botanisch opzicht het minst waardevol; het is waarschijnlijk dat de betekenis door een bepaald beheer kan toenemen. Vanwege de ligging in vlak polderland is het reservaat van grote landschappelijke betekenis.

Zeist, januari 1966.

In het rapport zijn de volgende symbolen gebruikt:

d = dominant l = local
c = co - dominant
a = abundant
f = frequent
o = occasional
r = rare

Chronologisch overzicht van de rapporten en artikelen betreffende het reservaat "Korverskooi".

- S. Braakema, 7-3-1957. Eendenkooi bij de Koog (excursierapport)
Ir. F.W. Rappard, J. Drijver en D. Korver, 22-9-1960.
 Korverskooi (excursierapport) 2 pag.
Chr. van Orden, 17-2-1961. Rapport omtrent de betekenis van de

- Korverskooi op Texel. 3 pag.
- Chr. van Orden, 17-2-1961 Het handhaven en versterken van het karakter van een blauwgoed - eendenkooi.
- F.W. Rappard, 1964. De Korvers Kooi op Texel. Een natuurreservaat van internationale betekenis. De Levende Natuur 67: 1-9.
- " en M. Eelman, 1965. Een stal Pijlstaarten. De Levende Natuur 68: 10-15.
- " W.Ph. ten Klooster, M. Eelman, Chr. van Orden. 15-1-1965. Beheersplan voor het O.K.W.-object Korverskooi. 7 pag.

Voorlopig beheersadvies voor het C.R.M.-object
"Korverskooi" (project AB 44).

door

Drs. G. Londo
(R.I.V.O.N.)

Het beheersadvies heeft ook betrekking op enkele buiten het reservaat gelegen percelen. Voor het beheer van het gehele complex, in het bijzonder i.v.m. de waterhuishouding, is het van groot belang zeggenschap over deze percelen te verkrijgen.

Op de beheerskaart zijn slechts enkele beheersaspecten aangegeven, nl. de waterhuishouding en het beheer van het weidcomplex en de uitbreiding van het kooibos.

Waterhuishouding.

Gezien de botanische waarde van een gedeelte van het weiland en de betekenis die het weiland heeft voor het houden van schapen (noodzakelijk voor het beheer!), wordt geadviseerd de waterstand in het grootste deel niet te verhogen. Ook vanuit ornithologisch oogpunt is waterstandverhoging in het gehele weilandcomplex overbodig.

Wel kan de waterstand in het meest westelijk gelegen weiland (buiten het reservaat gelegen) geleidelijk verhoogd worden om de volgende redenen:

1. Dit weiland heeft momenteel geen of slechts geringe botanische betekenis.
2. Door een plaatselijk hogere waterstand wordt de differentiatie in milieutypen binnen het reservaat vergroot, wat zijn betekenis heeft voor de flora en fauna.
3. Waterstandsverhoging in het meest westelijk deel is het gemakkelijkst te realiseren, omdat dit perceel aan drie zijden omgeven is door hoger duin met als gevolg kwel. Deze kwel is gunstig voor het ontstaan van waardevolle vegetatietypen.

4. In het direct ten oosten van dit perceel gelegen weiland kan een geleidelijk verval in waterstand (horizontale waterbeweging!) de vegetatiekundige betekenis aanzienlijk doen toenemen.
5. Een wat hogere waterstand dan de huidige is gunstig voor de ontwikkeling van het Molinia-grasland (vegetatietype M).

Geadviseerd wordt om de waterstand in het meest westelijke weiland te verhogen tot een zodanig peil, dat 's winters het water tot aan of zelfs even boven het maaiveld komt en de bodem gedurende het vegetatieseeizoen oppervlakkig uitdroogt. Het is van groot belang om deze verhoging in waterstand zeer geleidelijk te doen geschieden; plotselinge veranderingen geven altijd verarming en nivellering. De waterstandverhoging kan het best gebeuren door de op de beheerskaart aangegeven greppels te laten dichtgroeien. Waarschijnlijk zal door de dichtgegroeide greppels in de toekomst vanzelf een gunstig peil gehandhaafd blijven en zal er een te hoge waterstand niet optreden omdat er altijd in het oosten mogelijkheid tot (geleidelijke) afwatering bestaat. Bovendien geven de dichtgegroeide greppels de beste waarborg tegen storing in de vorm van een plotselinge waterstandsverlaging, wat door een defect raken van een stuw altijd mogelijk is.

De waterstand in het kooibos dient op hetzelfde peil gehandhaafd te blijven.

In enkele dicht bij het westelijke weiland gelegen duinvalleien zal waarschijnlijk een geringe waterstandsverhoging optreden. Daar deze geleidelijk geschiedt, kan de vegetatie zich hier langzamerhand op instellen. Een eventueel optredende sterkere grondwaterstijging zal hier tot bepaalde beheersmaatregelen nopen (zie onder beheer duinvalleien).

Overig beheer van het weiland (vegetatietype L, met aangrenzend type F).

Het meest westelijk gelegen weiland (waar waterstand verhoogd wordt) alleen maaien, niet beweiden of bemesten. Het maaien kan de eerste tijd 2 x per jaar geschieden om sneller een verschraling te bereiken. Daarna 1 x per jaar maaien in augustus. Het maaisel moet afgevoerd worden.

Het weiland tussen bovengenoemd deel en de westrand van het kooibos in augustus maaien (maaisel afvoeren) en in herfst en winter extensieve beweiding door schapen. Geen bemesting, omdat verdere verschraling een gunstige invloed op de vegetatie (orchideeën!) zal hebben.

Het ten noorden van het kooibos gelegen weiland kan alleen beweid worden en deze beweiding kan iets intensiever dan in het vorige perceel en gedurende het gehele jaar plaatsvinden. Ook hier bemesting achterwege laten, tenzij dit noodzakelijk is voor het houden van de schapen. Men bemeste dan, indien mogelijk, alleen de lagere delen van dit weiland, want door versterking van de tegenstelling hoog en voedselarm - nat en voedselrijk kan de botanische betekenis toenemen.

De volgorde: onbemest hooiland - onbemest hooiland met nabeweiding - (eventueel bemest) weiland, is die van een toenemende eutrofie van west naar oost. Daar de afwatering ook in deze richting plaatsvindt, ligt "oligotroof" dus boven "eutroof", hetgeen een gunstig uitgangspunt is voor het ontstaan van stabiele, soortenrijke vegetatietypen. Bovendien wordt de differentiatie in milieutypen nog vergroot doordat loodrecht op deze gradiënt van west naar oost gradiënten aanwezig zijn tengevolge van het relief en samenstelling van de bodem.

Het Molinia-grasland (vegetatietype M).

Eén maal per jaar (augustus) maaien en maaisel afvoeren.
Geen beweiding of bemesting.

De vochtige duinvalleien (vegetatietype C, E en een gedeelte van H).

Indien men door een sterke grondwaterverhoging de botanische waarde van deze valleien wil vergroten, zullen bepaalde beheersmaatregelen noodzakelijk zijn. Zoals iedere storing brengt ook een (sterke) verandering in waterstand een voedselverrijking met zich mee. Dit betekent dat men in zulke gevallen een tegenkoppelingsprincipe moet toepassen, om deze voedselverrijking zo gauw mogelijk te niet te doen: voor de waterstandsverhoging de valleien maaien of afplaggen en maaisel en plaggen afvoeren.

Waarschijnlijk zal de voorgestelde waterstandsverhoging een dergelijk beheer niet nodig maken, doch wel wordt geadviseerd om een deel (ongeveer de helft) van het vegetatietype C te maaien

of

of af te plaggen, daar dit de laagst gelegen duinvalleivegetatie is en dicht bij het natter te laten worden weiland ligt. Grote, en vooral plotselinge veranderingen in de grondwaterstand van het duingebied worden afgeraden.

Behalve door verhoging van de waterstand zijn vochtiger vegetatietypen te creëren door ondiepe afzanding van enige valleien of vallei-gedeelten, waarvoor het RIVON nadere plannen kan ontwerpen.

Het overige duingebied (vegetatietypen X, S, R en de rest van F en H).

Het gehele duingebied (inclusief de hierboven vermelde valleien) dient extensief door schapen beweid te worden. Verder behoeven hier geen beheersmaatregelen genomen te worden.

Het Kooibos.

In een voor bosgroei ongunstig milieu is behoud van een zo groot mogelijke stabiliteit van het kooibos een eerste vereiste. Terwille van deze stabiliteit is behoud van de els als hoofd-houtsoort belangrijk en hierom wordt een radicale omvorming van het gehele bos afgeraden. Min of meer ingrijpende aanplantingen (waarbij men flink wat els handhaaft) dienen zoveel mogelijk beperkt te blijven tot de directe omgeving van de Helgoland-installaties, teneinde hier voor vogels een wat gevarieerder milieu te scheppen.

Betreffende de nieuwe aanplantingen dient onderzocht te worden welke invloed deze hebben op broed- en trekvogels. Ook naar de rol, die de verschillende houtsoorten hierin spelen (en wat niet duidelijk blijkt uit bessen of andere voor vogels eetbare zaden), is nader onderzoek gewenst.

Wat betreft de aan te planten houtsoorten, wordt aanbevolen zoveel mogelijk gebruik te maken van soorten, die hier reeds van nature thuishoren: zomereik (geen wintereik), lijsterbes, vlier en op de natste delen wilgen (grauwe wilg, schietwilg, en amandelwilg). Aanplant van hazelaar en esdoorn wordt afgeraden omdat beide soorten hier niet thuishoren, en het nut voor vogels van deze soorten twijfelachtig is; de esdoorn geeft bovendien dichte schaduw, wat de ondergroei niet ten goede komt.

Men moet er rekening mee houden dat een aanplant van liguster, meidoorn, hondsroos en kardinaalsmuts, welke soorten hier niet van nature voorkomen, alleen een kans op slagen heeft, wanneer men open plekken in het bos houdt. Of de soorten ook dan hier duurzaam zullen blijven groeien, is zeer de vraag; de eerstgenoemde soort groeit hier uitgesproken slecht en de meidoorns aan de rand van het kooibos zijn weinig vitaal. Enige bemesting, o.a. van kalk, zal voor een goede groei noodzakelijk zijn. Ter verkrijging van een grotere variatie in het hogere opgaande bos, zou ook hiervan een klein gedeelte jaarlijks of twee jaarlijks bemest kunnen worden. Als meststof kan wellicht bagger uit de kooiplas, waaraan wat kalk is toegevoegd, gebruikt worden. Men realiseer zich, dat door het bemesten een grotere labiliteit geïntroduceerd wordt: een ophouden van de bemesting zal een achteruitgang van bos of struikgewas tot gevolg hebben.

Het beheer van het elzenbos zal bestaan uit het af en toe dunnen en het vrijstellen van natuurlijke houtopslag (vooral van zomereik en lijsterbes). Hierdoor ontstaat langzamerhand een wat gevarieerder bostype. Aanbevolen wordt om een deel van het bos als hakhout te blijven exploiteren met een omlooptijd van 15 à 20 jaar; deze omlooptijd werd ook vroeger aangehouden (mededeling van de vroegere kooiker D. Korver). Vanwege de vrij arme bodem wordt geen kortere periode aanbevolen. Ten gevolge van leeftijdsverschillen in het hakhout verkrijgt men meer milieutypen, die voor de vogelstand van belang kunnen zijn.

De sneeuwklakjescultuur zal in 1968 beëindigd worden. Men late de kruidlaag zich hier spontaan ontwikkelen.

Aan de noordzijde kan het kooibos uitgebreid worden (zie beheerskaart) ter vergroting van de stabiliteit van dit bos, hoewel deze uitbreiding vanuit landschappelijk oogpunt eerder een verlies dan een winstpunt zal zijn. Voor het te gebruiken sortiment aan loofhoutsoorten wordt verwezen naar het voorgaande; als hoofd-houtsoort kan men het beste zwarte els nemen. Aan de westzijde is uitbreiding van het kooibos niet nodig en wordt afgeraden, mede omdat zich hier de rijkste weidevegetaties bevinden.

De recreatie.

Vanwege de rust, die voor de eendekooi noodzakelijk is, wordt geadviseerd geen recreatie toe te laten. Rondleidingen zijn mogelijk buiten het **vangseizoen**.

Zeist, januari 1966.